

O'ZBEKISTONNING XALQARO MADANIY HAMKORLIK ALOQALARI TARIXI (1991–2025)

Mingboyeva Yasmina

Millat Umidi universiteti

Annotatsiya

Ushbu maqolada O'zbekiston Respublikasining 1991–2025-yillar oralig'idagi xalqaro madaniy hamkorlik aloqalari tarixiy jarayon sifatida tahlil qilinadi. Maqolada mustaqillikdan keyingi madaniy diplomatiyaning shakllanishi, UNESCO va boshqa xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlikning rivoji, mintaqaviy madaniy almashinuv, shuningdek, so'nggi yillarda raqamli madaniy diplomatiya jarayonlarioritilgan.

Kalit so'zlar: madaniy diplomatiya, xalqaro hamkorlik, UNESCO, madaniyat, O'zbekiston, festival, meros.

Аннотация

В статье рассматривается история международного культурного сотрудничества Республики Узбекистан в 1991–2025 годах. Проанализированы этапы становления культурной дипломатии, взаимодействие с ЮНЕСКО и другими организациями, а также цифровизация культурного обмена.^[1]

Ключевые слова: культурная дипломатия, сотрудничество, Узбекистан, ЮНЕСКО, культурное наследие.

Abstract

This article explores the history of Uzbekistan's international cultural cooperation between 1991 and 2025. It analyzes the evolution of cultural diplomacy, partnerships with UNESCO and other global organizations, and the recent development of digital cultural exchange.^[1]

Keywords: cultural diplomacy, cooperation, Uzbekistan, UNESCO, heritage, festivals.

Asosiy qism

Mustaqillik davrining boshlanishi (1991–2000-yillar)

1991-yilda mustaqillikka erishgan O'zbekiston xalqaro maydonda o'zining madaniy siyosatini shakllantira boshladi. Shu davrda UNESCO, ISESCO, TURKSOY kabi tashkilotlarga a'zolik orqali xalqaro hamkorlik uchun huquqiy asoslar yaratildi.

UNESCO bilan 1993-yilda imzolangan hamkorlik bitimi O'zbekiston madaniy merosini himoya qilish va xalqaro miqyosda targ'ib etish jarayonini boshlab berdi. Shu asosda Xiva, Buxoro va Samarqand tarixiy markazlari UNESCO Butunjahon merosi ro'yxatiga kiritildi (UNESCO, 2025).

Faol madaniy almashinuv bosqichi (2001–2010-yillar)

2000-yillarda O'zbekistonning xalqaro madaniy faoliyati kengayib, "Sharq Taronalari" xalqaro musiqiy festivali Samarqandda o'tkazila boshlandi. Bu tadbir UNESCO homiyligida o'tib, O'zbekistonni Markaziy Osiyoning madaniy markazlaridan biriga aylantirdi.

Bundan tashqari, Turkiya, Rossiya, Xitoy va Yevropa davlatlari bilan ikki tomonlama madaniy dasturlar imzolandi. "O'zbekiston madaniyati kunlari" Rossiya, Koreya, Germaniya, Fransiya va Turkiyada o'tkazildi. Shu bilan birga, chet el universitetlarida O'zbekiston madaniyat markazlari tashkil etildi.

Milliy merosni xalqaro miqyosda targ'ib qilish davri (2011–2016-yillar)

Bu yillarda O'zbekiston UNESCO bilan hamkorlikda nomoddiy madaniy meros elementlarini xalqaro ro'yxatlarga kiritish bo'yicha faoliyatni kuchaytirdi.

Masalan, "Askiya san'ati" (2014), "Palov madaniyati" (2016), "Navro'z bayrami" (2010, 2016-yillarda yangilangan) UNESCOning nomoddiy madaniy meros ro'yxatiga kiritildi (ICH Uzbekistan, n.d.). Shuningdek, "O'zbekiston maqom san'ati" ham xalqaro e'tirofga sazovor bo'ldi.

Bu yutuqlar milliy o'zlikni mustahkamlash bilan birga, O'zbekistonning xalqaro imijini oshirdi.

Ochiqlik siyosati davri va yangi yondashuvlar (2017–2025-yillar)

2017-yildan keyin mamlakat rahbariyati tashabbusi bilan “Ochiq O'zbekiston” siyosati joriy etilib, madaniy diplomatiya yangi bosqichga ko'tarildi.^{[1][2]}

Bu davrda xalqaro festival va forumlar ko'paydi: “Sharq Taronalari”, “Lazgi raqsi” festivali, “Ipak yo'li xalqaro turizm yarmarkasi”, “Toshkent xalqaro kinofestivali” kabi tadbirlar muntazam o'tkazilmoqda (Ministry of Culture, 2025).^{[1][2]}

O'zbekiston 2022-yilda Samarqandda o'tkazilgan “Yoshlar forumi” va “Madaniy meros haftaligi” orqali yosh avlodni xalqaro madaniy jarayonlarga jalb qildi.^{[1][2]}

2023–2025-yillarda esa “Raqamli madaniy diplomatiya” konsepsiyasi asosida onlayn ko'rgazmalar, virtual muzeylar va xalqaro madaniy platformalar tashkil etilmoqda.

Xulosa

O'zbekistonning 1991–2025-yillardagi xalqaro madaniy hamkorligi mustaqillik davrida boshlangan va bugungi kunda jadal rivojlanayotgan jarayondir.^{[1][2]}

Mamlakat UNESCO va boshqa xalqaro tashkilotlar bilan faol hamkorlik qilib, o'zining boy madaniy merosi, san'at an'analari va qadriyatlarini dunyo miqyosida tanitishga muvaffaq bo'ldi.^{[1][2]}

Kelgusida madaniy diplomatiya raqamli vositalar va global madaniy almashinuv tarmoqlari orqali yanada kengayishi, O'zbekistonni xalqaro miqyosda yanada nufuzli madaniy markazga aylantirishi kutilmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Ministry of Culture of the Republic of Uzbekistan. (2025). *International cooperation (activity page)*. [online] Available at: https://gov.uz/en/madaniyat/activity_page/cooperation
2. UNESCO. (2025). *Uzbekistan - Intangible Cultural Heritage*. [online] Available at: <https://ich.unesco.org/en/state/uzbekistan-UZ>
3. ICH Uzbekistan. (n.d.). *Maqom art — Intangible Cultural Heritage of Uzbekistan*. [online] Available at: <https://ich.uz/en/ich-of-uzbekistan/national-list/domain-2/261-maqom-art>
4. UNESCO. (2024). *Sharq Taronalari — patronage listing*. [online] Available at: <https://ich.unesco.org/en/state/uzbekistan-UZ?info=activities-with-the-patronage>
5. PPublishing. (2021). *The territory of Uzbekistan from 1991 to 2021 — culture policy transformations*. [online] Available at: <https://ppublishing.org/>
6. El País. (2025). *Por qué Uzbekistán se está convirtiendo en un destino de moda: las localizaciones que no debes perderte*. [online] Available at: <https://elpais.com/elviajero/viajes/2025-05-16/>